

Rozdział 1. Współczesny krajobraz gospodarczy Polski w świetle wybranych rankingów światowych

<https://doi.org/10.18559/978-83-8211-268-9/1>

Kateryna Romanchuk

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Kateryna.Romanchuk@ue.poznan.pl

Poland's contemporary economic landscape in the context of selected global rankings

This chapter provides a comprehensive analysis of Poland's economic environment through the lens of global indices, including the KOF Globalisation Index, Legatum Prosperity Index, and Index of Economic Freedom.

The aim of the study is to identify key factors influencing Poland's position in the global economic environment and to define actions supporting enterprises in building competitive advantage in the context of globalization processes, economic freedom and market openness. The study explores the multifaceted dynamics of Poland's integration into globalisation processes, emphasising economic, social, and political dimensions. Over the past two decades, Poland has achieved significant advancements in areas such as trade liberalisation, infrastructure development, and market accessibility, which have contributed to its increasing openness and connectivity on the global stage.

The chapter highlights key areas of concern, such as regulatory inefficiencies and the declining financial globalisation index, which pose challenges to sustaining the country's economic growth. These obstacles underscore the importance of institutional reforms and enhanced policy frameworks to address persistent bottlenecks and foster long-term resilience. The chapter synthesises data from multiple global rankings to deliver an integrated evaluation of Poland's economic landscape. This multidimensional approach not only allows for a nuanced understanding of the country's strengths and weaknesses but also identifies areas where targeted interventions can significantly improve outcomes.

One of the chapter's central contributions lies in linking these findings to enterprise activity in Poland. By demonstrating how globalisation trends shape the national business envi-

Sugerowane cytowanie

Romanchuk, K. (2025). Współczesny krajobraz gospodarczy Polski w świetle wybranych rankingów światowych. W: S. Narojczyk, D. Nowak, F. Remlein i K. Romanchuk, *Przedsiębiorstwa w erze globalnych kryzysów i przemian technologicznych. Aspekty ekonomiczne, społeczne i prawne* (s. 11–28). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. <https://doi.org/10.18559/978-83-8211-268-9/1>

Ta książka jest udostępniana na licencji Creative Commons – Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe

ronment, the analysis provides actionable insights into the country's competitiveness within the European Union. Recommendations focus on aligning economic policies to strengthen enterprise activity, improve regulatory efficiency, and support sustainable development.

The originality of this research is reflected in its synthesis of global indices, offering a unique perspective on Poland's economic trajectory and its implications for future growth. This evaluation serves as a foundation for policy-makers and academics seeking to understand and enhance Poland's role in the international economic arena.

Keywords: business environment, competitiveness, economic environment, globalisation, institutional environment, economic growth.

Wprowadzenie

XXI wiek stawia przed przedsiębiorstwami wiele wyzwań. Skuteczne przeciwdziałanie potencjalnym trudnościom wymaga od firm wysokiej adaptacyjności i elastyczności (Singh i in., 2022; Theyel i Hofmann, 2020). Globalizacja zwiększyła konkurencję, skłaniając firmy do uwzględniania różnorodnych rynków (Tallman i in., 2018), wdrażania innowacji w celu zatrzymania klientów, których wymagania ciągle ewoluują (Liu i in., 2022), do poważnego traktowania zrównoważonego rozwoju i wdrażania zrównoważonych praktyk w swojej działalności (Lozano, 2019), do wspierania pracowników w drodze rozwijania kluczowych umiejętności XXI wieku – kreatywności, krytycznego myślenia oraz współpracy (WEF, 2023).

Aby zachować konkurencyjność, przedsiębiorstwa muszą nie tylko wdrażać nowe technologie, lecz także szybko reagować na zmieniające się warunki. Ze względu na szybko rozwijającą się technologię i dynamikę rynku zdolność szybkiego dostosowywania się do zmieniającego się otoczenia jest kluczowym czynnikiem zapewniającym trwałą przewagę konkurencyjną (Zekan i in., 2020).

Badanie środowiska biznesowego, w którym funkcjonują polskie przedsiębiorstwa, określenie głównych zmian w dynamice oraz porównanie z innymi krajami UE, a także ocena ich wpływu na działalność przedsiębiorstw w skali kraju stanowi istotny obszar analizy w kontekście rozwoju gospodarczego. Umożliwia ona zrozumienie, w jaki sposób czynniki otoczenia biznesowego wpływają na działalność przedsiębiorstw w Polsce, jakie są różnice w porównaniu z innymi krajami UE oraz wyznaczenie obszarów wymagających działań korygujących ze strony polityki gospodarczej.

Głównym celem analizy jest identyfikacja kluczowych czynników wpływających na pozycję Polski w globalnym środowisku gospodarczym oraz określenie działań wspierających przedsiębiorstwa w budowaniu przewagi konkurencyjnej w kontekście procesów globalizacji, wolności gospodarczej i otwartości rynku. Realizacja tego celu opiera się na wykorzystaniu wybranych rankingów

gospodarczych i ich poszczególnych składników w celu określenia pozycji Polski oraz wyznaczenia działań wspierających konkurencyjność przedsiębiorstw.

Zrozumienie wpływu zmian w otoczeniu biznesowym na funkcjonowanie przedsiębiorstw w Polsce pozwala na lepsze dostosowanie strategii do dynamicznych warunków rynkowych oraz minimalizację ryzyka związanego z likwidacją działalności gospodarczej.

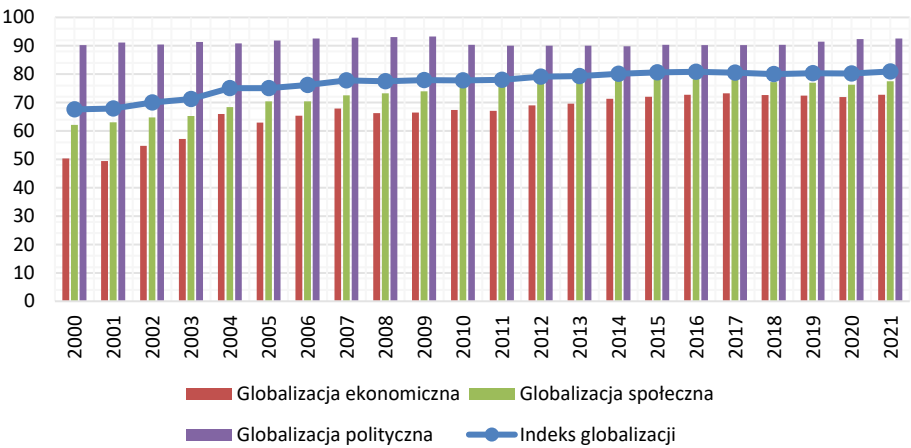
1.1. Polska a procesy globalizacyjne

Pojęcie „globalizacja” opisuje proces tworzenia sieci połączeń między podmiotami na poziomie kontynentalnym lub międzykontynentalnym. Jest ona realizowana poprzez różnorodne przepływy, takie jak przepływ ludzi, informacji i idei, kapitału oraz towarów. Proces globalizacji prowadzi do zanikania granic narodowych, integracji gospodarek, kultur, technologii i systemów zarządzania, a także do tworzenia złożonych relacji wzajemnej współzależności (Gygli i in., 2019). W celu oceny poziomu globalizacji w niniejszym badaniu skorzystamy z KOF Globalisation Index (KOFGI). KOFGI to złożony indeks, który pozwala na ocenę globalizacji z trzech perspektyw: ekonomicznej, społecznej i politycznej. Obecnie KOGFI obejmuje okres od 1970 do 2021 roku dla powyżej niż 200 krajów. KOFGI jest indeksem zagregowanym, opartym na trzech wymienionych subindeksach o równej wadze (33,3%). Subindeksy te również są indeksami zagregowanymi, powstają na podstawie subindeksów niższego poziomu (KOF, 2023c, 2023d). Na przykład Indeks Globalizacji Ekonomicznej jest agregowany na podstawie Indeksu Globalizacji Handlu oraz Indeksu Globalizacji Finansowej, z równą wagą każdego (50%); Indeks Globalizacji Społecznej jest agregowany na podstawie trzech subindeksów niższego poziomu: Indeksu Globalizacji Interpersonalnej, Indeksu Globalizacji Informacyjnej oraz Indeksu Globalizacji Kulturowej, z równą wagą każdego (33,3%). KOFGI pozytywnie wyróżnia się na tle innych mierników globalizacji dzięki możliwości oceny zarówno każdego z subindeksów globalizacji, jak i ogólnego indeksu globalizacji przez pryzmat oceny globalizacji środowiska instytucyjnego (globalizacja *de iure*), a także przez pryzmat oceny globalizacji procesów, które rzeczywiście zachodzą w danym kraju (globalizacja *de facto*).

Według Gygli i innych globalizacja *de facto* pozwala na ocenę rzeczywistych międzynarodowych strumieni oraz działalności międzynarodowej, natomiast globalizacja *de iure* dotyczy polityk, zasobów, warunków oraz instytucji, które zasadniczo umożliwiają, ułatwiają i wspierają te strumienie i działalność (Gygli i in., 2019). Ogólny KOFGI oblicza się jako średnią globalizacji *de facto* i *de iure*.

Nawiązując do udziału Polski w procesach globalizacyjnych, warto podkreślić, że w ciągu ostatnich 23 lat poziom globalizacji Polski zwiększył się o 13,38 pkt (rysunek 1.1,

tabela 1.1). Szczególnie szybki postęp był widoczny w zakresie globalizacji ekonomicznej (+22,45 pkt) oraz globalizacji społecznej (+15,36 pkt), podczas gdy globalizacja polityczna pozostała niemal na tym samym poziomie (wzrost o 2,32 pkt).

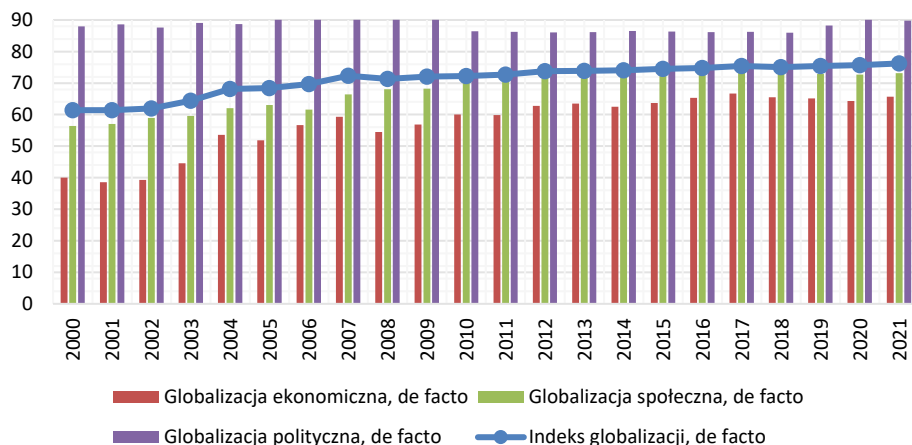
Rysunek 1.1. Indeks Globalizacji Polski, 2000–2021
Źródło: na podstawie (KOF, 2023a).

Tabela 1.1. Wzrost globalizacji Polski w latach 2000–2021

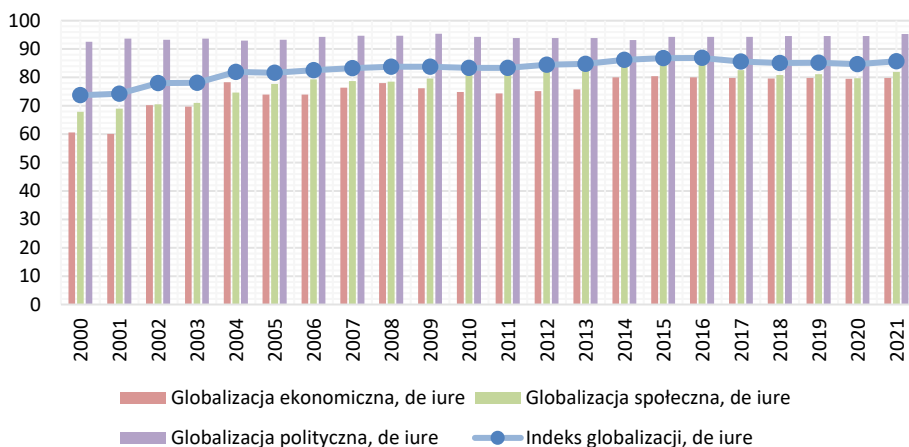
Wzrost	Indeks globalizacji	Globalizacja ekonomiczna	Globalizacja społeczna	Globalizacja polityczna
2021 do 2000	ogólny			
	+13,376	+22,445	+15,360	+2,321
	de iure			
	+11,982	+19,216	+13,981	+2,749
	de facto			
	+14,769	+25,675	+16,740	+1,893

Źródło: na podstawie (KOF, 2023a).

Warto zaznaczyć, że tempo globalizacji ekonomicznych, politycznych i społecznych procesów w Polsce (rysunek 1.2) jest wyższe niż tempo globalizacji polityki, zasobów, warunków oraz instytucji, czyli środowiska instytucyjnego w Polsce (rysunek 1.3). To spostrzeżenie znajduje się w pewnej sprzeczności z twierdzeniem Gygli i innych, według których „globalizacja de iure często jest warunkiem wstępnym dla globalizacji de facto. Globalizacja de facto postępuje wtedy, kiedy nastąpi globalizacja de iure” (Gygli i in., 2019).

Rysunek 1.2. Indeks Globalizacji Polski de facto, 2000–2021

Źródło: na podstawie (KOF, 2023a).

Rysunek 1.3. Indeks Globalizacji Polski de iure, 2000–2021

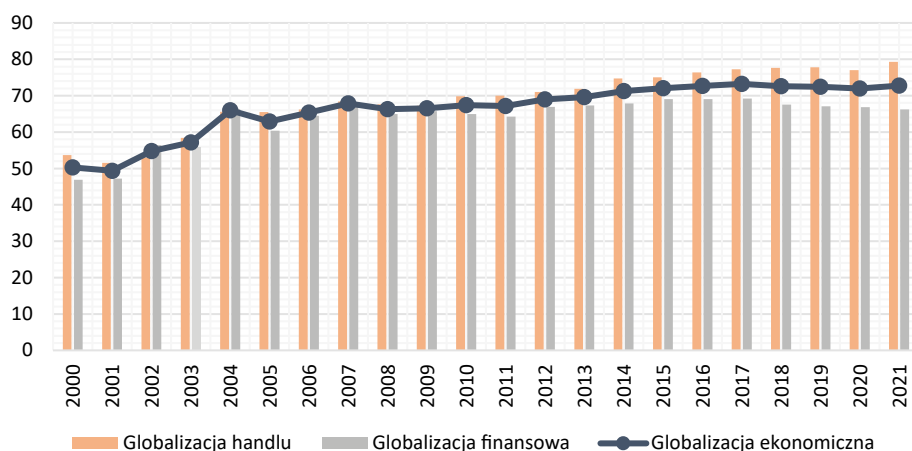
Źródło: na podstawie (KOF, 2023a).

Wzrost gospodarczy przyspiesza, gdy globalizacja de iure ekonomiczna i polityczna oraz globalizacja de facto społeczna są bardziej wyraźne. Kraje, które redukują instytucjonalne ograniczenia handlu towarami i usługami oraz przepływami finansowymi oraz są politycznie zintegrowane, reprezentują średnio wyższy wzrost gospodarczy. Efekt globalizacji de facto społecznej potwierdza teorię rozlewania się wiedzy informacyjnej: obywatele muszą rzeczywiście wymieniać się wiedzą i informacjami, aby promować wzrost gospodarczy; instytucje i infrastruktura, które potencjalnie mogą być wykorzystywane do wymiany wiedzy,

ale faktycznie nie są, nie przyczyniają się do przyspieszenia wzrostu gospodarczego (Gygli i in., 2019). W związku z tym Polska powinna intensyfikować proces globalizacji środowiska instytucjonalnego w zakresie poszczególnych składników indeksu globalizacji.

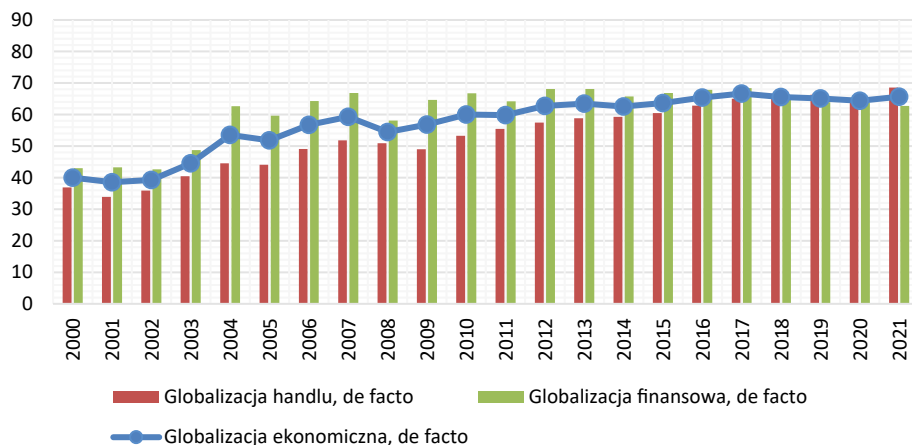
Głównym przedmiotem zainteresowania niniejszego badania jest Indeks Globalizacji Ekonomicznej, agregowany na podstawie subindeksów: Indeksu Globalizacji Handlu oraz Indeksu Globalizacji Finansowej, z równą wagą każdego z nich (po 50%). Każdy z tych dwóch subindeksów oceniany jest pod względem globalizacji *de facto* (która odzwierciedla rzeczywiste przepływy handlowe i finansowe) oraz globalizacji *de iure* (która odnosi się do formalnych regulacji i polityki wpływających na stopień otwartości handlowej i finansowej Polski) (KOF, 2023e).

Oceniając globalizację ekonomiczną Polski z perspektywy ponad 20 lat (2000–2021), warto zauważyć, że ogólny Indeks Globalizacji Ekonomicznej (rysunek 1.4) zwiększył się o 22,45 pkt, co zostało spowodowane w większym stopniu wzrostem Indeksu Globalizacji Handlu (+25,59 pkt w stosunku do roku 2000), oraz w mniejszym stopniu zwiększeniem Indeksu Globalizacji Finansowej o 19,3 pkt w tym samym okresie. Z kolei warto zauważyć, że wzrost Indeksu Globalizacji Ekonomicznej w Polsce jest bardziej związany z globalizacją procesów i działalności gospodarczej niż z globalizacją środowiska instytucyjnego, na co wskazuje wzrost Indeksu Globalizacji Ekonomicznej *de facto* o 25,68 pkt w stosunku do roku 2000 (rysunek 1.5), a w mniejszym stopniu wzrost Indeksu Globalizacji Ekonomicznej *de iure* (+19,22 pkt w porównaniu z rokiem 2000) (rysunek 1.6).

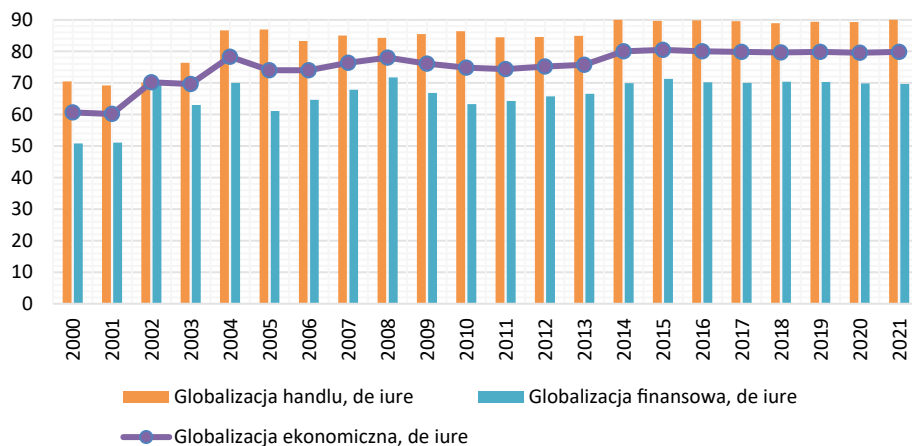
Rysunek 1.4. Subindeks: Indeks Globalizacji Ekonomicznej i jego składniki, 2000–2021

Źródło: na podstawie (KOF, 2023a).

Rysunek 1.5. Subindeks: Indeks Globalizacji Ekonomicznej de facto i jego składniki, 2000–2021

Źródło: na podstawie (KOF, 2023a).

Rysunek 1.6. Subindeks: Indeks Globalizacji Ekonomicznej de iure i jego składniki, 2000–2021

Źródło: na podstawie (KOF, 2023a).

Znaczący wzrost indeksu globalizacji ekonomicznej de facto (+25,68 pkt) w Polsce w latach 2000–2021 wynikał głównie ze wzrostu indeksu globalizacji handlu de facto (+31,64 pkt od 2000 roku), spowodowanego aktywizacją handlu towarami i usługami oraz dywersyfikacją partnerów handlowych. W tym samym okresie zmiana indeksu globalizacji ekonomicznej de iure (rysunek 1.6) została

spowodowana prawie w równym stopniu zmianami zachodzącymi w handlowym i finansowym środowisku instytucyjnym. W ciągu ostatnich 20 lat indeks globalizacji handlu *de iure* wzrósł o 19,55 pkt. Wśród czynników, które spowodowały zmiany w handlowym i finansowym środowisku instytucyjnym, należy wymienić liberalizację handlu, spowodowaną optymalizacją przepisów i podatków handlowych oraz taryf celnych, a także zwiększeniem liczby bilateralnych oraz multilateralnych umów o wolnym handlu. Z kolei indeks globalizacji finansowej w tym samym okresie wzrósł o 18,88 pkt, co zostało spowodowane optymalizacją restrykcji dotyczących przepływu kapitału, zwiększeniem otwartości gospodarki na napływ kapitału czy zwiększeniem liczby międzynarodowych umów inwestycyjnych.

Podsumowując, można uznać, że postęp Polski w pogłębieniu ogólnej globalizacji ekonomicznej z perspektywy ponad 20 lat (2000–2021) jest pozytywny. Do tak istotnych pozytywnych zmian doprowadziło między innymi czynnikami dołączenie Polski do Unii Europejskiej. Jednak nawiązując do zmian, jakie zachodzą w ostatnich latach (2020–2021), oraz pozycjonując Polskę na tle państw członkowskich UE, zauważy się, że sytuacja nie wygląda optymistycznie. W 2021 roku Polska wykazała wzrost indeksu globalizacji ekonomicznej o 0,8 pkt w porównaniu z 2020 rokiem – wzrost ten nastąpił na skutek wzrostu globalizacji handlu (+2,25 pkt w porównaniu z 2020 rokiem), natomiast pogorszenie indeksu globalizacji finansowej (–0,65 pkt, spowodowane w dużym stopniu zmniejszeniem indeksu globalizacji finansowej *de facto* (–1,13 pkt w porównaniu z 2020 rokiem) oraz w mniejszym stopniu zmniejszeniem indeksu globalizacji finansowej *de iure* (–0,16 pkt), budzi niepokój.

Na tle państw członkowskich Unii Europejskiej Polska wypada raczej negatywnie, zajmując zbyt niskie pozycje w rankingu ogólnej globalizacji. W rankingu KOFGI 2023 (KOF, 2023a) Polska według ogólnego indeksu globalizacji zajęła 22 miejsce wśród krajów Unii Europejskiej z wynikiem 80,96 pkt, wyprzedzając Maltę, Cypr, Rumunię, Bułgarię, Łotwę. Z perspektywy subindeksów sytuacja wygląda dość pesymistycznie, ponieważ zarówno w rankingu indeksu globalizacji ekonomicznej, jak i społecznej Polska wypada jeszcze gorzej i znajduje się na 25 miejscu wśród krajów unijnych. Z kolei w rankingu globalizacji politycznej Polska jest na 11 miejscu z wynikiem 92,58 pkt.

W ciągu ostatnich pięciu lat (2017–2021), które obejmują KOFGI (KOFGI, 2023b), Polska utrzymuje swoją pozycję w rankingu ogólnej globalizacji, chociaż liczba uzyskanych w 2021 roku punktów wzrosła o 0,46. W rankingu globalizacji ekonomicznej Polska na tle krajów unijnych spadła o jedną pozycję, uzyskując w skali pięciu lat o 0,49 pkt mniej w porównaniu z wynikiem z 2017 roku. Choć utrata punktów dla ogólnego indeksu globalizacji i jego subindeksów nie jest znacząca, a dla niektórych nastąpił nawet wzrost, potwierdza to, że dziś ważne są nie tyle same zmiany, ile ich szybkość. Utrata pozycji Polski w KOFGI może

być sygnałem do zmiany polityki alokacji zasobów przedsiębiorstw na korzyść krajów członkowskich Unii Europejskiej o wyższym poziomie globalizacji. Taka sytuacja budzi niepokój z perspektywy zagrożenia wzrostu gospodarczego Polski.

1.2. Otwartość gospodarki Polski w latach 2007–2023¹

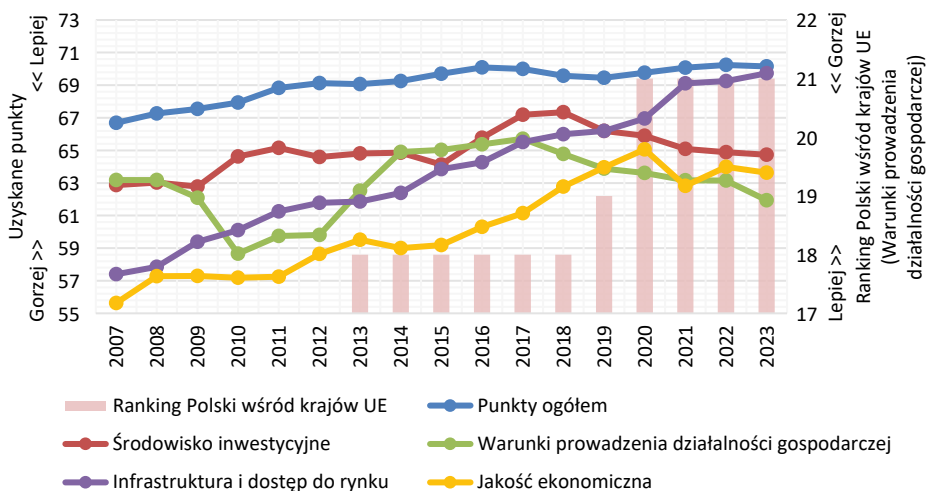
Legatum Prosperity Index (LPI) ocenia obecny stan dobrobytu w 167 krajach oraz jego zmiany w okresie 2007–2023. Zgodnie z ramami koncepcyjnymi LPI obejmuje 3 domeny (Inkluzywne społeczeństwo, Gospodarki otwarte, Wzmocnione ludzie), opierając się na 12 filarach (po 4 dla każdej domeny) i 67 elementach ukierunkowanych na politykę (Legatum Institute, 2023c). Wyniki domeny określa się, przypisując tę samą wagę każdemu filarowi. Ogólny wynik LPI określa się, przypisując równą wagę każdej domenie, ponieważ każdy filar i domena są tak samo ważne dla dobrobytu. Średnia wyników z trzech obszarów daje ogólny wynik dobrobytu dla każdego kraju (Legatum Institute, 2023b).

Chociaż wynik LPI zapewnia ogólną ocenę dobrobytu kraju, wynik każdego filaru (i elementu) służy jako wiarygodna wskazówka dotycząca tego, jak dany kraj radzi sobie w odniesieniu do konkretnego składnika dobrobytu (Legatum Institute, 2023b). Domena „Gospodarki otwarte” jest głównym przedmiotem zainteresowań w obecnym badaniu, ponieważ pozwala na ocenę stopnia, w jakim gospodarka jest otwarta na konkurencję, zachęca do innowacji i inwestycji, promuje biznes i handel oraz ułatwia wzrost gospodarczy, sprzyjający włączeniu społecznemu. W pełni podzielamy podejście twórców LPI, którzy wychodzą z założenia, że dobrobyt napędza otwartą gospodarkę, która wykorzystuje pomysły i talenty do tworzenia zrównoważonych rozwiązań pokonania ubóstwa. W społeczeństwie o wysokim stopniu dobrobytu:

- prawa własności są chronione, co umożliwia przepływ inwestycji,
- regulacje biznesowe umożliwiają przedsiębiorczość, konkurencję i innowacje,
- otwarte rynki i infrastruktura wysokiej jakości ułatwiają handel,
- polityka fiskalna i monetarna jest wykorzystywana w sposób odpowiedzialny w celu wspierania zatrudnienia, produktywności i trwałego wzrostu gospodarczego (Legatum Institute, 2023a).

¹ W celu dokładnego zbadania obecnego krajobrazu gospodarczego kraju celowe byłoby wykorzystanie Rankingu Konkurencyjności Globalnej (Global Competitiveness Index – GCI) opracowanego przez World Economic Forum. Jednakże w naszym badaniu nie uwzględniamy GCI, gdyż ocena elementów filaru „Otwartość gospodarki” w Rankingu Dobrobytu (Legatum Prosperity Index – LPI) opiera się w dużym stopniu na danych GCI (Legatum Institute, 2023e). W konsekwencji rezultaty GCI są już pośrednio brane pod uwagę.

Domena „Gospodarki otwarte” obejmuje cztery filary: „Środowisko inwestycyjne”, „Warunki prowadzenia działalności gospodarczej”, „Infrastruktura i dostęp do rynku” oraz „Jakość gospodarcza” (Legatum Institute, 2023a), które przedstawimy poniżej w odniesieniu do Polski oraz jej pozycji na tle krajów unijnych.

**Rysunek 1.7. Otwartość gospodarki Polski w latach 2007–2023
przez pryzmat LPI²**

Źródło: na podstawie (Legatum Institute, 2023d).

Analizując obszar „Gospodarki otwarte” w kontekście Polski (rysunek 1.7), należy zwrócić uwagę na pozytywne tendencje związane z poprawianiem infrastruktury i poprawą dostępu do rynku oraz ulepszaniem jakości gospodarczej. Od momentu powstania LPI Polska wykazuje ciągle wzmocnienie swojej pozycji w obszarze „Infrastruktura i dostęp do rynku”. W porównaniu z rokiem 2007 kraj w 2023 roku zanotował wzrost o 12,33 pkt, co sugeruje znaczący rozwój infrastruktury handlowej oraz ulepszenie warunków dostępu do rynku. Ponadto w ciągu tego właśnie roku Polska zanotowała wzrost o 0,48 pkt w porównaniu z rokiem 2022. Tak znaczące wzmocnienie Polski w tym obszarze w okresie 2007–2023 jest dobrym sygnałem, ponieważ poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej, transportowej i energetycznej umożliwia bardziej efektywny handel zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Dzięki temu przedsiębiorstwa mają

² Analizę graficzną przeprowadza się od 2007 roku, dlatego że wtedy wprowadzono LPI. Ranking Polski wśród krajów Unii Europejskiej z perspektywy filaru „Warunki prowadzenia działalności gospodarczej” przeprowadzony od 2013 roku w celu porównywalności danych, dlatego że to moment, w którym odbyło się ostatnie rozszerzenie Unii Europejskiej.

łatwiejszy dostęp do zasobów i rynków zbytu, skutkiem czego może być wzrost produkcji i eksportu. Poza tym zmniejszenie barier w imporcie i zniekształceń rynkowych sprzyja konkurencyjności na rynku, zwiększając różnorodność produktów i usług dostępnych dla konsumentów. Wzrost infrastruktury i dostępu do rynku jest także dobrym sygnałem dla inwestorów zagranicznych oraz sprzyja rozwojowi regionalnemu. Wzmocnienie pozycji Polski w tym filarze wspomaga dalszy wzrost gospodarczy i zwiększa dobrobyt społeczny w kraju.

Polska prezentuje się atrakcyjnie w obszarze filaru „Jakość gospodarcza”, charakteryzując się ciągłym wzrostem jakości ekonomicznej, z wyjątkiem roku 2021. W 2023 roku Polska odnotowała wzrost o 8 pkt w porównaniu z 2007 rokiem. W ostatnich latach zaobserwowano pewne zmiany. W 2021 roku Polska zanotowała spadek jakości ekonomicznej o 2,24 pkt w porównaniu z 2020 rokiem, co prawdopodobnie można przypisać wpływowi pandemii COVID-19. Jednakże już w 2022 roku odnotowano wzrost o 1,16 pkt. W 2023 roku kraj nie zdołał powrócić do poziomu sprzed pandemii, notując spadek o 0,35 pkt w porównaniu z 2022 rokiem. Wzrost jakości ekonomicznej jest skutkiem rozwoju stabilności fiskalnej oraz makroekonomicznej kraju. Ponadto wzrost ten może świadczyć o zwiększającej się produktywności i konkurencyjności polskiej gospodarki, co sprzyja generowaniu bogactwa narodowego. Istotnym czynnikiem jest także rosnące zaangażowanie siły roboczej oraz różnicowanie towarów i usług, co sprzyja dynamice rozwoju gospodarczego kraju. Te pozytywne trendy wzmocnienia pozycji Polski w obszarze jakości ekonomicznej przyczyniają się do zwiększenia atrakcyjności kraju dla inwestorów zagranicznych oraz do budowania silnej pozycji na arenie międzynarodowej.

Z perspektywy filarów „Środowisko inwestycyjne” oraz „Warunki prowadzenia działalności gospodarczej” w Polsce obserwuje się trend negatywny. Chociaż między rokiem 2007 i 2023 odnotowano wzrost o 1,86 pkt w filarze „Środowisko inwestycyjne”, analizując trendy ostatnich pięciu lat, można zauważyć niepokojące tendencje. W 2018 roku Polska osiągnęła najwyższy poziom w ocenie „Środowiska inwestycyjnego” za lata 2007–2023 (zwiększenie o 4,47 pkt w porównaniu z 2007 rokiem). Jednakże od tego czasu zanotowano pogorszenie się tego wskaźnika, co doprowadziło do utraty prawie połowy wcześniej uzyskanych punktów (–2,61 pkt w 2023 roku w porównaniu z 2018 rokiem). Z analizy struktury filaru „Środowisko inwestycyjne” można wywnioskować, że pogorszenie się środowiska inwestycyjnego w ostatnich latach może być związane z następującymi czynnikami: spadkiem poziomu ochrony praw własności, obniżeniem standardów ochrony inwestorów, zmniejszeniem skuteczności egzekwowania umów, osłabieniem ekosystemu finansowego oraz narastającymi ograniczeniami dotyczącymi inwestycji międzynarodowych. Te elementy negatywnie oddziałują na percepcję Polski jako atrakcyjnego celu inwestycyjnego poprzez generowanie

niepewności prawnej i trudności w realizacji planów inwestycyjnych, osłabienie zaufania do systemu finansowego i sprawiedliwości, utrudnienie dostępu do kapitału dla przedsiębiorstw oraz projektów inwestycyjnych, a także ograniczenie przepływu kapitału zagranicznego do kraju.

W kontekście filaru „Warunki prowadzenia działalności gospodarczej” w przypadku Polski obserwuje się niepokojące tendencje. Pomimo stosunkowo korzystnej pozycji w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej (zajmowała 18 miejsce na 28 krajów przez lata 2013–2018) Polska zaczęła tracić swoją pozycję od roku 2019. W 2023 roku Polska spadła już na 21 miejsce, tracąc trzecią pozycję w rankingu krajów unijnych w porównaniu z 2013 rokiem. W obszarze filaru „Warunki prowadzenia działalności gospodarczej” w 2023 roku Polska zanotowała spadek o 1,25 pkt w porównaniu z 2007 rokiem oraz o 1,22 pkt w porównaniu z 2022 rokiem. Utrata punktów w ocenie filaru „Warunki prowadzenia działalności gospodarczej” może wskazywać na negatywne zmiany w takich obszarach jak konkurencyjność na rynku krajowym, środowisko zakładania przedsiębiorstw, ciężar regulacji prawnych, elastyczność rynku pracy oraz zniekształcenia cen. Grozi to ograniczeniem możliwości przedsiębiorstw w zakresie innowacji, konkurencji i rozwoju, i w konsekwencji może wpłynąć na spowolnienie wzrostu gospodarczego oraz obniżenie atrakcyjności Polski dla inwestorów.

1.3. Wolność gospodarcza Polski

Wolność gospodarcza jest kluczowym czynnikiem sprzyjającym postępowi ekonomicznemu oraz osiąganiu sukcesu. Każdy aspekt wolności gospodarczej ma istotny wpływ na wzrost gospodarczy i dobrobyt społeczeństwa. Polityka sprzyjająca większej swobodzie w różnych obszarach zazwyczaj pobudza rozwój, co z kolei otwiera przed ludźmi szersze możliwości ekonomicznego rozwoju. Konkurencja na otwartym rynku, wspomagająca nowe pomysły i procesy, zachęca zarówno do doskonałości, jak i innowacji (Heritage Foundation, 2023c).

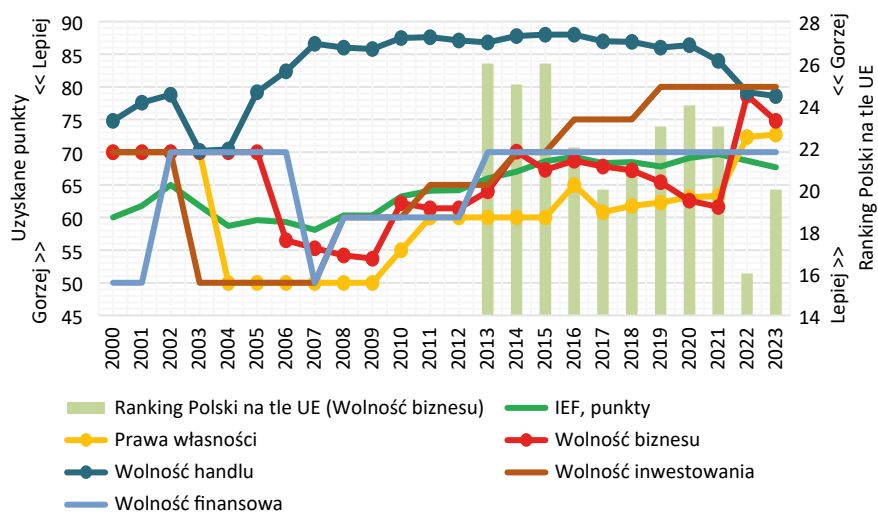
Ranking Wolności Gospodarczej (Index of Economic Freedom – IEF) został stworzony w celu zobrazowania warunków gospodarczych oraz poziomu przedsiębiorczości w każdym badanym kraju. Skupia się on na czterech głównych obszarach: praworządności, wielkości rządu, efektywności regulacyjnej oraz otwartości rynku. Każdy z tych obszarów składa się z kilku komponentów (tabela 1.2), które są oceniane w skali od 0 do 100. Zgodnie z przyjętą metodologią każdemu z tych komponentów przypisano jednakową wagę w Indeksie Wolności Gospodarczej (Heritage Foundation, 2023b).

W niniejszym badaniu skupimy się na kilku elementach IEF w odniesieniu do Polski (rysunek 1.8).

**Tabela 1.2. Struktura Rankingu Wolności Gospodarczej
(Index of Economic Freedom – IEF)**

Filary Rankingu Wolności Gospodarczej (IEF)				
Elementy	Praworządność	Wielkość rządu	Efektywność regulacyjna	Otwartość rynku
	• prawa własności • efektywność sądowa • integralność rządu	• obciążenia podatkowe • wydatki rządowe • zdrowie fiskalne	• wolność biznesu • wolność pracy • wolność monetarna	• wolność handlu • wolność inwestowania • wolność finansowa

Źródło: na podstawie (Heritage Foundation, 2023b).

**Rysunek 1.8. Wolność gospodarcza Polski w latach 2000–2023
przez pryzmat IEF³**

Źródło: na podstawie (Heritage Foundation, 2023a).

Prawa własności – ten komponent bada, w jakim stopniu przepisy prawne pewnego kraju umożliwiają jednostkom nabywanie, posiadanie oraz wykorzystywanie własności prywatnej oraz jak skutecznie są one egzekwowane przez władze. Obejmuje on także stopień, w jakim państwo może przejmować prywatną własność. Polska osiąga wysoką ocenę w kategorii praw własności. Zaczynając od

³ Analizę graficzną przeprowadza się od 2000 roku, dlatego że wtedy wprowadzono LPI. Ranking Polski wśród krajów Unii Europejskiej z perspektywy komponentu „Wolność biznesu” przeprowadzony od 2013 roku w celu porównywalności danych, dlatego że to moment, w którym odbyło się ostatnie rozszerzenie Unii Europejskiej.

2009 roku, ciągle notuje się pozytywne zmiany, skutkiem czego nastąpił wzrost punktacji o 22,7 pkt w 2023 roku (72,7 pkt) w porównaniu z rokiem 2009 (50 pkt). Szczególnie znaczący wzrost zaobserwowano w porównaniu rok do roku w 2022 roku (+9 pkt w stosunku do 2021 roku). Corocznie lepsza punktacja Polski w kategorii praw własności kryje w sobie potencjał stymulowania wzrostu gospodarczego oraz budowania zaufania do systemu prawno-gospodarczego. Wyższa ocena wskazuje na poprawę w zakresie możliwości nabywania, posiadania oraz wykorzystywania własności prywatnej przez jednostki, a także skutecznego egzekwowania tych praw przez władze. Środowisko gospodarcze o wysokim stopniu ochrony praw własności pobudza przedsiębiorczość, zachęcając jednostki do podejmowania działań inwestycyjnych i oszczędzania, gdyż mają one większą pewność, że ich dochody, oszczędności oraz własność są chronione przed nieuczciwą ekspropriacją. Bezpieczne prawa własności są kluczowe dla akumulacji kapitału przeznaczonego na produkcję i inwestycje. Zatem wzrost oceny w kategorii praw własności może się przyczynić do tworzenia bardziej sprzyjającego klimatu biznesowego, zwiększenia zaufania inwestorów i przedsiębiorców oraz pobudzenia aktywności gospodarczej, co z kolei może sprzyjać wzrostowi gospodarczemu i rozwojowi społecznemu.

Wolność biznesu – ten komponent mierzy stopień, w jakim środowisko regulacyjne i infrastrukturalne kraju ograniczają efektywne działania przedsiębiorstw. Czynniki, które są brane pod uwagę, wpływają na łatwość zakładania, prowadzenia i zamykania firmy. Polska w zakresie komponentu wolność biznesu wśród krajów unijnych jest postrzegana na dość niskim poziomie. Pomimo stałego wzrostu punktacji w tym komponentcie od roku 2009, w 2013 roku Polska zajmowała 26 miejsce wśród krajów unijnych, osiągając 64 pkt. W latach od 2014 do 2021 ciągle jest notowany spadek poziomu wolności biznesu w Polsce. W 2021 roku Polska spadła poniżej pozycji uzyskanej w 2010 roku (61,6 pkt w 2021 roku (23 miejsce na tle krajów unijnych) do 62,2 pkt w 2010 roku). Chociaż w 2022 roku sytuacja znacząco się poprawiła w porównaniu z 2021 rokiem – Polska awansowała na 16 miejsce z wynikiem 78,8 pkt (+7 pozycji w rankingu krajów unijnych oraz +17,1 pkt), jednak wynik z 2023 roku budzi niepokój, gdyż w porównaniu z 2022 rokiem odnotowano spadek o 3,8 pkt oraz utratę czwartej pozycji w rankingu krajów UE.

Obniżenie poziomu wolności biznesu w Polsce może wynikać z różnych czynników, które ograniczają zdolność przedsiębiorców do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej bez zbędnej ingerencji ze strony państwa. Przeszkody w postaci skomplikowanych procedur uzyskiwania zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej mogą hamować proces zakładania nowych firm. W Polsce, w porównaniu z bardziej przyjaznymi biznesowi krajami, taki proces bywa bardziej skomplikowany i wymaga więcej czasu oraz formalności, co może zniechęcać potencjalnych przedsiębiorców. Tempo zmian w polskim środowisku

biznesowym często jest niewystarczająco szybkie w porównaniu z innymi krajami członkowskimi UE, co może negatywnie wpłynąć na postrzeganie Polski jako miejsca atrakcyjnego dla inwestycji zagranicznych oraz na rozwój krajowej przedsiębiorczości.

Wolność handlu odnosi się do stopnia, w jakim rząd państwa ogranicza przepływ handlu zagranicznego poprzez cła, podatki eksportowe, kontyngenty handlowe, zakazy handlu oraz bariery pozataryfowe, takie jak licencje i standardy. Wolność ta wpływa na zdolność jednostek do realizacji celów ekonomicznych oraz maksymalizacji produktywności i dobrobytu. W kontekście globalnych łańcuchów dostaw i transgranicznych procesów produkcyjnych przedsiębiorstwa cenią stabilność polityki handlowej. Rządowe działania powodujące niepewność warunków handlu mogą negatywnie wpływać na swobodę handlu, wykraczając poza bezpośrednie skutki gospodarcze. Ograniczenia te często hamują rozwój lokalnych przedsiębiorców, ograniczając dostęp do zaawansowanych technologicznie produktów i usług (Heritage Foundation, 2023c).

Od 2004 roku wolność handlu w Polsce istotnie się poprawiła. Jednym z ważnych czynników tej poprawy było przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. Spowodowało to konieczność modyfikacji przepisów prawnych oraz uwzględnienia bilateralnych i multilateralnych umów handlowych, co umożliwiło otwarcie kraju na działalność handlową na arenie międzynarodowej. Najlepsze wyniki Polska osiągnęła w latach 2015–2016, notując wzrost o 17,6 pkt w porównaniu z 2004 rokiem. Redukcja barier handlowych sprzyjała zwiększeniu przepływów handlowych, co pozytywnie wpłynęło na efektywność alokacji zasobów, dywersyfikację źródeł zaopatrzenia oraz wzrost konkurencyjności polskich przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych. Poprawa wolności handlu sprzyjała także integracji gospodarczej Polski z globalnym systemem gospodarczym, otwierając nowe perspektywy na rynki eksportowe oraz transfer technologii i innowacji.

Jednak od 2017 roku obserwowana jest ciągła tendencja do pogorszenia się wolności handlu w Polsce, która znacząco przyspieszyła w 2022 roku. W 2023 roku Polska zanotowała utratę 9,4 pkt w porównaniu z rokiem 2016, co spowodowało jej spadek poniżej poziomu z 2005 roku. Jest to niepokojący sygnał dla dalszego rozwoju polskiej gospodarki. Wzrost barier taryfowych i nietaryfowych może ograniczać dostęp do nowych rynków, zwiększać koszty importu i eksportu oraz obciążać przedsiębiorstwa dodatkowymi regulacjami. Dlatego kluczowe jest utrzymanie i dalsze usprawnianie ram regulacyjnych sprzyjających wolności handlu, co powinno przyczynić się do długoterminowego wzrostu i stabilności gospodarczej Polski.

Wolność inwestowania. Swoboda inwestowania jest kluczowa dla rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu gospodarczego. Otwarte środowisko inwestycyjne zachęca do ekspansji działalności gospodarczej, zwiększa produktywność

i tworzy miejsca pracy. Przejrzyste i równomierne ramy inwestycyjne wspierają różnorodne przedsiębiorstwa, sprzyjają innowacjom i konkurencji (Heritage Foundation, 2023c).

Od 2003 roku obserwuje się wyraźną poprawę wolności inwestowania w Polsce. W latach 2003–2007 kraj notował najniższe wyniki wolności gospodarczej – na poziomie 30 pkt. Jednak od 2008 roku zauważa się systematyczną tendencję do poprawy warunków inwestycyjnych. W 2019 roku Polska osiągnęła najlepszy wynik, otrzymując 80 pkt – wynik ten utrzymuje się na tym poziomie do tej pory. Poprawa wolności inwestowania, wraz z innymi korzystnymi zmianami wspomnianymi powyżej, przyczyniła się do dynamicznego rozwoju gospodarczego kraju.

Wolność finansowa jest ważnym czynnikiem dla efektywnego funkcjonowania systemu finansowego, ponieważ zapewnia dostęp do różnorodnych usług oszczędnościowych, kredytowych, płatniczych i inwestycyjnych dla osób fizycznych i firm. Otwarte środowisko bankowe, promujące konkurencję, sprzyja najlepszemu pośrednictwu finansowemu między gospodarstwami domowymi, firmami oraz inwestorami (Heritage Foundation, 2023c).

Najniższy wynik dla Polski pod względem wolności finansowej, osiągnięty w 2007 roku, wynosił 50 pkt, co stanowiło najgorszy rezultat w ciągu ostatnich 23 lat. Jednak od 2008 roku zaobserwowano znaczną poprawę sytuacji – o 10 punktów w porównaniu z rokiem 2007. Najlepszy rezultat, zdobywając 70 pkt na 100 możliwych, Polska zanotowała po raz pierwszy w 2013 roku i utrzymuje go do dziś. Osiągnięcie najwyższego wyniku w 2013 roku oraz jego utrzymanie przez kolejne lata świadczy o stabilizacji i długoterminowych korzyściach wynikających z liberalizacji oraz skuteczności polityki finansowej w Polsce. Wzrost wolności finansowej przyczynia się do przyciągania inwestycji zagranicznych, co wspiera rozwój gospodarczy kraju oraz podnosi jego znaczenie na arenie międzynarodowej.

Podsumowanie

Rozdział skupił się na analizie współczesnego krajobrazu gospodarczego Polski w kontekście wybranych rankingów światowych, podkreślając kluczowe aspekty globalizacji, otwartości gospodarki oraz wolności gospodarczej, a także ich wpływ na konkurencyjność polskich przedsiębiorstw.

Analiza Indeksu Globalizacji KOF wykazała, że w ciągu ostatnich dwóch dekad Polska znacząco zwiększyła swoją integrację z globalnymi rynkami, zwłaszcza w zakresie globalizacji ekonomicznej i społecznej, co miało pozytywny wpływ na handel i inwestycje. Tempo tych procesów przewyższało rozwój globalizacji politycznej, co sugeruje potrzebę dalszego wzmocnienia instytucjonalnych fundamentów otwartości gospodarczej. W ramach Legatum Prosperity Index

oceniono stopień otwartości gospodarki, podkreślając znaczenie infrastruktury i dostępu do rynku dla poprawy konkurencyjności. Zidentyfikowano jednak negatywne tendencje w zakresie warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz atrakcyjności inwestycyjnej Polski na tle innych krajów Unii Europejskiej. Rozdział zawiera również analizę wolności gospodarczej Polski według Indeksu Wolności Gospodarczej, wskazującą na pozytywne zmiany w zakresie ochrony praw własności i wolności finansowej. Niemniej jednak wolność handlu i wolność inwestowania wykazują tendencję spadkową, co może osłabiać konkurencyjność kraju na arenie międzynarodowej.

Polska wciąż rozwija swój potencjał gospodarczy. Dalsza integracja z globalnym rynkiem i usprawnienie warunków dla przedsiębiorstw będą kluczowe dla utrzymania pozytywnej dynamiki rozwoju. Szczególną uwagę należy zwrócić na aspekty regulacyjne i instytucjonalne, które mogą determinować przyszłą konkurencyjność kraju.

Bibliografia

- Gygli, S., Haelg, F., Potrafke, N. i Sturm, J. E. (2019). The KOF Globalisation Index—revisited. *Review of International Organizations*, 14(3), 543–574. <https://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2>
- Heritage Foundation. (2023a). *Index of Economic Freedom 2023: Explore the data*. <https://indexdotnet.azurewebsites.net/index/explore?view=by-region-country-year>
- Heritage Foundation. (2023b). *Index of Economic Freedom 2023: Methodology*. https://static.heritage.org/index/pdf/2024/2024_indexofeconomicfreedom_methodology.pdf
- Heritage Foundation. (2023c). *The 12 economic freedoms: Policies for lasting progress and prosperity*. https://indexdotnet.azurewebsites.net/index/pdf/2021/book/2021_IndexofEconomicFreedom_CHAPTER02.pdf
- KOF. (2023a). *KOF Globalisation Index 2012–2023*. <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
- KOF. (2023b). *Globalisation Index_2019*. <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
- KOF. (2023c). *KOF Globalisation Index Method of calculation*. https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/dual/kof-dam/documents/Globalization/2023/KOFGI_2023_method.pdf
- KOF. (2023d). *KOF Globalisation Index: Structure, variables and weights*. https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/dual/kof-dam/documents/Globalization/2023/KOFGI_2023_structure.pdf
- KOF. (2023e). *Globalisation Index: Variables description*. https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/dual/kof-dam/documents/Globalization/2023/KOFGI_2023_variables.pdf

- Legatum Institute (2023a). *The Legatum Prosperity IndexTM 2023: Defining prosperity*. https://www.prosperity.com/download_file/view_inline/4779
- Legatum Institute. (2023b). *The Legatum Prosperity IndexTM 2023: Index methodology*. <https://index.prosperity.com/about/methodology>
- Legatum Institute. (2023c). *The Legatum Prosperity IndexTM 2023: Measuring prosperity*. https://docs.prosperity.com/2116/7756/6547/Measuring_Prosperty.pdf
- Legatum Institute (2023d). *The Legatum Prosperity IndexTM 2023: Rankings*. <https://www.prosperity.com/rankings>
- Legatum Institute. (2023e). *The Legatum Prosperity Index TM 2023: Sources and Indicators*. https://docs.prosperity.com/5816/7756/6585/Sources_and_Indicators.pdf
- Liu, Z., Shi, Y. i Yang, B. (2022). Open innovation in times of crisis: an overview of the healthcare sector in response to the COVID-19 pandemic. *Journal of Open Innovation Technology Market and Complexity*, 8(1), 21. <https://doi.org/10.3390/joitmc8010021>
- Lozano, R. (2019). Analysing the use of tools, initiatives, and approaches to promote sustainability in corporations. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(2), 982–998. <https://doi.org/10.1002/csr.1860>
- Singh, C., Thakkar, R. i Warraich, J. (2022). Blockchain in supply chain management. *European Journal of Engineering and Technology Research*, 7(5), 60–69. <https://doi.org/10.24018/ejeng.2022.7.5.2888>
- Tallman, S., Luo, Y. i Buckley, P. J. (2018) Business models in global competition. *Global Strategy Journal*, 8(4), 517–535. <https://doi.org/10.1002/gsj.1165>
- Theyel, G. i Hofmann, K. (2020). Manufacturing location decisions and organizational agility. *Multinational Business Review*, 29(2), 166–188. <https://doi.org/10.1108/mbr-02-2020-0035>
- WEF. (2023). *Future of jobs 2023: These are the most in-demand skills now—and beyond*. <https://www.weforum.org/agenda/2023/05/future-of-jobs-2023-skills/>
- Zekan, S., Raguž, I. i Peronja, I. (2020). Adaptation of a company to the environment as a determinant of business performance. *Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo*, 9(20). <https://doi.org/10.7251/zrefis2020041v>